

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№6 (501)
ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ
2011

Головний науковий редактор:
академік НАН України *В.А.СМОЛІЙ*

Наукова рада:

Любомир Виняр (Кент, США), *Зенон Козут* (Едмонтон, Канада), *Ю.А.Левенець* (Київ),
В.М.Литвин (Київ), *Андже́й Поппе* (Варшава, Польща), *В.Ф.Репринцев* (Київ),
П.С.Сохань (Київ), *В.С.Степанков* (Кам'янець-Подільський), *П.П.Толочко* (Київ),
Б.М.Флоря (Москва, Російська Федерація)

Редколегія:

Г.В.Боряк, *В.Ф.Верстюк*, *С.В.Віднянський*, *В.М.Горобець*, *О.І.Гуржій*,
В.М.Даниленко, *М.Ф.Дмитрієнко*, *О.М.Донік* (заст. головного редактора,
відпов. за випуск), *С.В.Кульчицький*, *В.І.Кучер*, *О.Є.Лисенко*, *М.І.Панчук*,
Р.Я.Пиріг, *О.П.Реєнт* (заст. головного редактора), *В.М.Ричка* (заст. голов-
ного редактора), *О.С.Рубльов* (заст. головного редактора), *В.Ф.Солдатенко*,
В.П.Трощинський, *О.А.Удод*, *Ю.І.Шаповал*

Наукові редактори:

канд. іст. наук *О.М.Донік*, д-р іст. наук *О.П.Реєнт*, д-р іст. наук *В.М.Ричка*,
д-р іст. наук *О.С.Рубльов*

Відповідальний секретар:
В.В.Григор'єв

Макет і верстка:
А.О.Михайлова

Редактори:
С.Г.Архипенко, *В.В.Григор'єв*,
О.М.Квітка, *В.І.Кузнецов*

Обкладинка:
Н.О.Горбань

Коректор:
Н.Ю.Мельник

Електронна версія:
О.В.Жданович
www.history.org.ua

Формат 70x100/16. Гарн. Century Schoolbook
Папір офсет. №1. Друк офсет.
Ум. друк. арк. 19,5. Обл.-вид.арк. 21
Тираж 800 прим. Зам. №422
Підписано до друку 5.12.2011 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №263 видане Держкомвидавком
України 14. XII.1993 р.

Оригінал-макет виготовлено
у видавництві «Дієз-продукт»
Свідоцтво ДК №546 від 31.07.2001р.
Адреса: вул. Авіаконструктора
Антонова, 5, офіс 617, Київ,
Україна, 03186
Віддруковано з позитивів у
ТОВ «Видавництво «Вперед»»

UKRAINIAN HISTORICAL JOURNAL

Institute of the History of Ukraine, I.F.Kuras Institute of Political and Ethno-National Research. Founded in 1957. Published 6 times a year. Editor in-chief V.A.Smolii. Address of the editorial office: 4, M.Hrushevs'koho, office 501, Kyiv, Ukraine, 01001. Tel. +380 (44) 278-52-34, fax +380 (44) 279-63-62, e-mail: UHG@history.org.ua

Адреса редакції: вул. М.Грушевського, 4, офіс 501, Київ, Україна, 01001
Тел. +380 (44) 278-52-34, факс +380 (44) 279-63-62, e-mail: UHG@history.org.ua

Науковий журнал. Заснований 1957 р. Виходить 6 разів на рік. © Редакція «УІЖ»

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

СТРАШКО В.В., СУХИХ Л.А. Хотинська війна 1621 р. за актовими книгами ЦДІАК України	4
САС П.М. Артилерія у Хотинській битві 1621 р.	16
ШЕВЧЕНКО Т.М. Рекрутація русинів до єзуїтського ордену (остання чверть XVI – середина XVII ст.): на прикладі викладацького складу шкіл в українських землях Польської провінції Товариства Ісуса	36
ТКАЧЕНКО І.В. Науково-видавнича діяльність М.Грушевського під наглядом органів влади Російської імперії (1907–1914 рр.)	55
КОРОЛЬОВ Г.О. Ідея чорноморської федерації у поглядах Михайла Грушевського	68
ЄФІМЕНКО Г.Г. Еволюція державного статусу УСРР наприкінці 1919 – у 1920 рр.: нетрадиційний погляд	80
НАХМАНОВИЧ В.Р. Бабин Яр. Історія. Сучасність. Майбутнє?.. (роздуми до 70-річчя київської масакри 29–30 вересня 1941 р.)	105
КОТ С.І. Зруйнування Успенського собору Києво-Печерської лаври (3 листопада 1941 р.): версії	122
ЛОЗИЦЬКИЙ В.С. До питання про загальну чисельність партизанів УРСР у роки Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.)	152

МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРІОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

АРІСТОВ В.Ю. Раннє літописання про уличів, древлян і Свенельда (до дискусії навколо ідей О.О.Шахматова)	172
КИРИЛЕНКО С.О. (<i>Ніжин</i>) Проблема походження Русі в радянській історичній науці 1930–1940-х рр.	183
КЛИМЕНКО Н.П. Іван Крип'якевич як автор підручників та посібників з історії	191

РЕЦЕНЗІЇ

- КОНОНЕНКО В.П.
А.Бовгиря. Козацьке історіописання в рукописній традиції XVIII ст. 209
- СОЛДАТЕНКО В.Ф., ГУРЖІЙ О.І., МОЛЧАНОВ В.Б.
О.П.Реєнт, О.В.Сердюк. Сільське господарство України і світовий продовольчий ринок (1861–1914 рр.) 212
- ДМИТРІЄНКО М.Ф.
Пам'ять народу: геноцид в Україні голодом 1932–1933 років: Свідчення: У 2 кн. 220

ХРОНІКА

- ЛИТВИН М.Р. (*Львів*)
Ювілейна академія до 125-ліття від дня народження видатного українського історика І.П.Крип'якевича 223
- ХРОМОВА І.К.
Науково-практична конференція «І Міжнародні Ястребовські читання: актуальні проблеми нумізматики у системі спеціальних галузей історичної науки» . . . 224

ЮБІЛЕЇ

- СТЕПАНКОВ В.С. (*Кам'янець-Подільський*)
До 60-річчя ректора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка О.М.Завальнюка 226
- НОВІ НАДХОДЖЕННЯ до бібліотеки Інституту історії України НАНУ 231
- НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА, видана Інститутом історії України НАНУ в 2010 р. 234
- АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК МАТЕРІАЛІВ, надрукованих у журналі в 2011 р. 237

До уваги авторів!

До друку приймаються написані спеціально для «Українського історичного журналу» статті, а також історичні документи, рецензії на нові видання, повідомлення про наукові події й заходи. Подані в редакцію «УІЖ» наукові статті повинні відповідати визначеним ВАК України нормативам (постанова №7-05/1 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України»).

Обсяг матеріалів – не більше **30** сторінок (1 авт. арк.). Текстовий редактор – не нижче **Microsoft Office 2003**, шрифт – **Times New Roman**, кел'єль – **14**, міжрядковий інтервал – **1,5**. Формат файлу – **.doc** або **.rtf**. Якщо при наборі статті використовувалися **нестандартні шрифти** (Izhitsa, Litopys New Roman та ін.), необхідно обов'язково (!) їх надати (розташування в ОС Windows: локальний диск C:/Windows/Fonts).

Текст статті набирається без переносів слів. Абзаци відступи формуються в матеріалі, а не за допомогою пробілів і табулятора. Таблиці розміщуються в тексті. Посилання виконуються через меню «Вставка» **автоматично (!) посторінково**.

Автори мають **повідомити про себе** такі дані: прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання, місце роботи й посаду, адресу для листування, телефон (робочий, домашній, **мобільний**), **електронну пошту**. У редакцію слід подавати **електронну копію статті, два роздрукованих примірники**, а також **дві анотації** (українською та англійською мовами).

Матеріали надсилаються поштою на адресу: редакція «УІЖ», вул. М.Грушевського, 4, офіс 501, Київ, Україна, 01001; або на електронну адресу: **UHC@history.org.ua**

За зміст статті, достовірність фактів, цитат, дат тощо відповідає автор. Редакція публікує матеріали, **не завжди поділяючи погляди їх авторів**.